

Oponentní posudek

Název práce: *Přínosy a problémy členství v zastřešující organizaci. Případová studie nevládní neziskové organizace Zelený kruh.*

Autorka práce: Bc. Veronika Schneidrová

Oponent: Mgr. Jan Urban

Zaměření práce

Práce se zaměřuje na zkoumání přínosů a problémů fungování „střech“, tj. zastřešujících organizací, a to „z perspektivy členů zastřešující organizace - jednotlivých ekologických sdružení“ (s. 9). Konkrétně se autorka zaměřuje na ekologickou zastřešující organizaci Zelený kruh.

Cíle práce

Práce má následující dva cíle (s. 9):

- ověření hypotéz
- provedení hloubkové sondy do způsobu vzniku a významu konkrétní zastřešující organizace (Zeleného kruhu) pro její členy.

Metoda

Autorka přiznává, že původní záměr práce využít výsledky výzkumu o oborových a regionálních střechách, uskutečněného NROS v roce 2005 nebylo možné naplnit z důvodu nízké návratnosti emailových dotazníků. Z tohoto důvodu se rozhodla pro formát případové studie, přičemž sama říká, že jí půjde o „zachycení co nejvíce informací o jednom případě“ (rozuměj Zeleném kruhu) (s. 34). Autorka dále uvádí, že chce metodou triangulace kombinovat tři zdroje informací: novinové články o Zeleném kruhu, studium dokumentů vytvořených Zeleným kruhem (a dostupných na internetových stránkách ZK) a polostrukturované rozhovory s představiteli členských organizací ZK.

Formální uspořádání práce

Práce je rozdělena do devíti kapitol. Po úvodní kapitole, v níž autorka definuje zaměření a cíle práce, následuje kapitola věnovaná rešerši odborné literatury, zaměřené na role a problémy neziskových organizací a na formy, cíle a problémy zastřešování. Ve třetí kapitole se autorka věnuje metodice práce. Čtvrtá kapitola obsahuje popis vzniku, fungování a struktury Zeleného kruhu a dále výsledky analýzy mediální prezentace Zeleného kruhu. V páté kapitole navrhuje autorka sadu pěti hypotéz (podrobněji viz níže). Šestá kapitola obsahuje analýzu devíti uskutečněných polostrukturovaných rozhovorů. Sedmá kapitola obsahuje závěr práce. Součástí práce jsou samozřejmě také další náležitosti jako přehled použité literatury a přílohy.

Hodnocení

Musím předeslat, že téma práce se nekryje s mým odborným zaměřením, nicméně z pozice bývalého dobrovolníka a poté externího spolupracovníka NNO Ligy lidských práv mi tato oblast není zcela cizí. Z tohoto důvodu bych se ve svém hodnocení chtěl zaměřit hlavně na formální a metodologickou stránku práce.

V první řadě je třeba přivítat, že si autorka vybrala aktuální téma střešních organizací a že se rozhodla pro realizaci vlastního výzkumného projektu. Rovněž proti obecnému záměru práce, tj. zkoumání přínosů a problémů fungování střešní organizace z pohledu jejích členů, nelze nic namítat. Za vhodné, z hlediska časové a materiálové náročnosti, považuji i to, že se autorka rozhodla zaměřit svou práci pouze na Zelený kruh a její členské organizace. Tomu dobře odpovídá i zvolená metoda, případová studie.

Ačkoli nejsem v dané problematice odborníkem, zdá se mi, že autorka vycházela při zpracování své diplomové práce z dostatečného množství aktuální odborné literatury (jednalo se o asi 15 českých a sedm zahraničních článků a knih). Mimoto autorka zpracovala asi tři desítky novinových článků a ve své práci použila i materiály přístupné na internetu. Práce obsahuje kvalitní poznámkový aparát. Oceňuji uvedení seznamu zkratk, které usnadňují orientaci v textu. Také grafická a stylistická úprava textu je dobrá.

Nyní k nedostatkům práce.

První nedostatek práce vidím v malém rozsahu a hloubce analýzy fungování a vzniku Zeleného kruhu. Autorka vychází prakticky jen ze dvou pramenů, a to z prezentace Zeleného kruhu na jeho internetových stránkách (příčemž není řečeno o jaké dokumenty se jedná) a z jednoho rozhovoru se Z. Drhovou, uskutečněném v roce 2005. Autorka získané informace pouze shrnuje. Prakticky jedinou přidanou hodnotou je v tomto ohledu rozdělení členských organizací podle doby, kdy se zapojily do činnosti Zeleného kruhu.

Druhý problém představuje klasifikace členských organizací podle jejich převládající činnosti. Obecně je samozřejmě problém v tom, že u většiny organizací dochází ke kombinaci různých funkcí. Z tohoto důvodu by bylo třeba uvést jasná empirická kritéria a fakta, na jejichž základě by bylo možné rozdělení funkcí provést. To ale autorka nedělá. Vybrané organizace AŽP, EPS a HD nereprezentují „čistý typ“ advokační organizace, protože mají také funkce edukační. (Problém samozřejmě nastává ve chvíli, kdy chce autorka využít tuto klasifikaci k testování hypotéz - viz dále.) Bylo by také vhodné kontrolovat další charakteristiky organizací (např. jestli sídlí v Praze, počet členů apod.) a jejich vliv na hodnocení ZK.

Třetím problémem je podle mého názoru rozsah podkapitoly „Prezentace Zeleného kruhu v médiích“. Faktem je, že autorka se zaměřuje pouze na jeden typ média – deníky – a vybírá si pouze LN, Právo a MfD. Je to pochopitelné vzhledem k náročnosti podobné obsahové analýzy, ale mělo by to být v textu zdůvodněno a mělo by se to odrážet v názvu podkapitoly. Vzhledem k dostupnosti by stála za úvahu jistě také analýza internetových informačních serverů. Celkově mi ale není úplně jasné, jak souvisí analýza mediálního obrazu organizace Zelený kruh se zkoumáním vnímání přínosů a problémů fungování této organizace u jejích členských organizací. Každopádně autorka by měla být opatrná se závěrem, že „prezentace Zeleného kruhu v médiích je převážně kladná“ (s. 58), a s dalšími souvisejícími závěry, protože pro ně nemá empirické podklady (přínejmenším je ve své práci nezmiňuje).

Čtvrtý problém vidím v množství, rozsahu a formě uskutečněných polostrukturovaných rozhovorů. Autorka v podstatě provedla typologický výběr devíti členských organizací z celkových 21 tak, aby na základě rozhovorů mohla testovat navržené hypotézy. Tento krok samozřejmě omezuje zobecnitelnost získaných poznatků, ale je legitimní. Problém vidím v tom, že si z každé organizace vybrala pouze jednoho mluvčího nebo mluvčí, přičemž ani nepopisuje jejich funkci v dané organizaci a další důležité údaje. Přitom by ale právě bylo zajímavé sledovat, jak se názor na některé otázky v rámci těchto členských organizací diferencují podle postavení a profesního zaměření respondenta. Bylo by také dobré doplnit tabulku 3 na s. 99 uvádějící informace o respondentech o některé další údaje (domovská organizace, délka jejich působení v organizaci, pozice a profesní zaměření). Je také škoda, že v práci chybí bližší informace o provádění rozhovorů (např. i o tom, jestli měla forma rozhovoru (emilem, osobně, telefonicky) nějaký vliv na výpovědi respondentů. Velké pochybnosti také mám o tom, jestli je vhodné uvádět u jednotlivých rozhovorů jména respondentů a jestli by nebylo lepší tyto rozhovory anonymizovat. Podle sociologických etických kodexů (např. ASA) je výzkumník povinen zajistit důvěrnost sdělovaných informací (ASA CE 11.01) a anonymitu zdrojů (ASA CE 11.06). Respondent by měl současně vyjádřit informovaný souhlas s použitím informací (tento bývá často písemný a stvrzený podpisem) (ASA CE 12).

Pátý problém představuje podle mého názoru formulování hypotéz, způsob jejich testování a výsledek jejich testování.

- Formálně by hypotézy měly být formulovány vzhledem k cílům práce. Například místo hypotézy 1.a. „pro organizace, které se zabývají advokační činností, je členství v ZK přínosnější“ by měla být hypotéza formulována takto: „členové organizací zabývajících se advokační činností vnímají členství v ZK jako pro jejich domovskou organizaci přínosnější, než členové organizací zabývajících se primárně jinými činnostmi“.
- Autorka nejdříve správně upozorňuje na omezení plynoucí z toho, že hypotézy nejsou testovány kvantitativně (60). Hned v zápětí ale chybně rozšiřuje zobecnitelnost výsledků testování: „Na druhou stranu můžeme předpokládat, že další členské organizace, které by sdílely podobné charakteristiky jako zkoumané organizace (...), by mohly sdílet i podobné názory na přínosy a problémy členství.“ (s. 60 – 61).

Vzhledem k tomu, co bylo právě řečeno a k tomu co bylo řečeno výše (viz problém druhý a čtvrtý), se mi zdá být oslabena síla závěru postavených na testovaných hypotézách; zvláště se to týká hypotéz 1.a. (pro organizace, které se zabývají advokační činností je členství v ZK přínosnější) a 1.b. (pro organizace, které se zaměřují na vzdělávání je méně přínosné).

Cíle práce tedy byly naplněny pouze částečně. Práce skutečně představuje sondu do způsobu vzniku a významu Zeleného kruhu, ale poskytovaný obraz by měl být lépe podložen fakty a hlavně by tato fakta měla být vystavena kritické analýze. Testování hypotéz sice provedeno bylo, ale navržené hypotézy se nekryjí zcela s obecným cílem práce a výsledky testování jsou (viz výše) minimálně zpochybnitelné.

Celkově se dá říci, že práce má nepochybně svou hodnotu zejména v tom, že se zaměřuje na novou, nepříliš prozkoumanou problematiku střešních organizací a jejich vztahu k členským NNO a představuje (minimálně pro autorku samotnou) možný počátek dalšího výzkumu. Současně se domnívám, že tato práce obsahuje některé závažné chyby, které výrazně oslabují

průkaznost předložených závěrů. Tyto chyby je mj. nutno připočíst tomu, že výzkum v této málo probádané oblasti vyžaduje řadu odborných znalostí, které výzkumník získává teprve praxí a při prohlubování své odbornosti. Autorka prokázala při provádění tohoto výzkumu samostatnost, schopnost zorientovat se v málo probádaném terénu a schopnost využívat metody sociologického výzkumu.

Z těchto důvodů navrhuji posuzovanou práci k obhajobě. Práci hodnotím jako ***dobrou*** s bodovým hodnocením 10 – 8 bodů.

V Praze dne 1.9. 2006